

OVA KNJIGA
ĆE DA VAM
SPASE ŽIVOT

E. M. HOUMS

Preveo
Nikola Pajvančić

■ Laguna ■

Naslov originala

A. M. Homes

THIS BOOK WILL SAVE YOUR LIFE

Copyright © A. M. Homes, 2006

Translation Copyright © 2008 za srpsko izdanje, LAGUNA

Za Džulijet

Knjiga br. 5

On stoji kod stakla i gleda napolje. Grad se širi ispod njega, pokriven maglovitim snom. Nizak pritisak. Oblaci se valjaju preko brda, cure iz pukotina i naprslina kao da sama geografija šalje dimne signale.

Ispod njega, daleko dole niz brdo, jedna žena pliva, njena dugačka smeđa kosa plovi kroz vodu. Kupaći kostim joj je divna jarkocrvena tačka, retka tropska ptica u bazenu neprirodnog plavetnila. Pliva svakog jutra – kraul, kao olimpijka. Prijaju mu njeno plivanje, njena odlučnost, ritam, rutina, činjenica da je ona budna kada i on. Ima nekakve nužde u njenim zamasima; ne može a da *ne pliva*. Ona je njegova pouzdanica, njegova muza, njegova sirena.

On je kod stakla; obično nije tu, ne u ovo doba. Obično ustaje i penje se na svoju spravu – on trči dok ona pliva. Trči i gleda berzanske vesti kako promiču u dnu ekrana, trguje s tastature vezane na pokretnu traku, kuca dok kaska, kladi se, i da će cene porasti i da će pasti, prati koliko visoko ili nisko sme da ide, jaše nevidljivi elektronski talas.

Obično on, on obično. Danas ništa nije isto, a opet je potpuno isto i nikada više ne može biti isto.

Stoji kod stakla. Mehanički zvuci kuće zatiču ga nespremno. Led se kotrlja u posudu u zamrzivaču, posuda za kafu se

puni vodom, vazduh šišti iz rešetke, zadiže mu nogavicu. On drhti.

„Halo?“, viče. „Ima li koga?“

Obično to ne čuje. Ništa ne čuje, ništa ne oseća, dobro pazi da tako bude. Budi se, stavlja slušalice koje sprečavaju buku, odlazi do stakla, posmatra ženu koja pliva pa se penje na spravu.

Nalazi se u vakuumu tišine – poništen život.

Nije čak znao ni da je aparat za kafu automatski – on ne pije kafu; kuva se za Sesiliju, kućnu pomoćnicu, koja dolazi između pola osam i osam. Udiše duboko – lep je to miris, miris kafe.

Pošto se godinama trudio da ga svi ostave na miru, odjednom se boji da bude sam, boji se da ne čuje, da ne oseća, da ne primećuje. Pritiska uho na staklo. Na brdu, ljudi postavljaju travnjak tamo gde inače ne bi bilo ničega – kamenjar. Napravili su pregradu, ram za travu, i sada odmotavaju busenove. Prave mali teren za golf – samo jedna rupa.

Iznad i ispod, lanac kuća penje se uza zid kanjona: društveni lanac, ekonomski lanac, lanac ishrane. Cilj je probiti se, biti na vrhu – pobediti. Svaka osoba gleda s visine na sledeću, misli da je njoj nekako bolje, ali uvek postoji još neko ko pritiska odozdo ili gleda s visine, odozgo. Pobeda je nemoguća.

Stoji u uglu kuće, gde se dve debele staklene ploče sreću, oštar ugao štrči iznad brda kao pramac broda. On stoji – kaptan, gospodar, zapovednik, sam svoj zatočenik.

Napred, u daljini, vidi se nešto narandžasto i zadimljeno; potreban mu je trenutak da odredi – šumski požar ili prosto zora u Los Anđelesu?

Jučerašnji dan je delovao stvarnije od stvarnosti, san, nesrećan slučaj, kao nekakav napad ili prekid. Je li se nešto desilo?

U tlu se vidi ulegnuće, veliko okruglo i mekano udubljenje koje ne pamti od prethodnog dana. Gleda ga, meri u mislima – nešto manje od tri metra u prečniku, nekih petnaest metara

daleko od kuće. Odakle ono tu? Koliko je već dugo tu? Kako bi ga opisao? Kao trag ogromne kutlače utisnute u zemlju. Zar se takve stvari dešavaju preko noći?

Na podu dnevne sobe, na staklenom stočiću za kafu, blizu sofe, u inače urednom svetlu, ima đubreta, sitnica, plastičnih poklopaca, komadić nekakve cevi, pocepan papir, komad krvave gaze – dokaz.

Misli o bolu. Počeo je kao grč u leđima, čudno zatezanje od stomaka do grudi. Sočivo koje je ručao? Sačekao je. Uzeo je sredstvo protiv kiseline. Pogoršao se, raširio, zasekao kao nož niz nogu, pritisnuo mu vilicu, bol tvrd kao kamen, dugačka oštra igla za pletenje koja ga bode u ruku, bol koji mu se širi u prste – jesu li bili otupeli? Čitavo telo mu se cepa kao kada sekira zaseca živo drvo, grč mu poteže plećke unazad kao kada se napinje luk, savija ga, steže ga u zgrčeno, sklupčano „c“, težak, silovit grč koji može da precepi čoveka nadvoje. Nije pomislio da zove nekoga, nije znao koga da zove, šta da kaže, gde je tačno bol? Bio je svugde, terao ga je da se tetura, znoji, da gubi ravnotežu.

Na samom početku, dok je još mogao, otišao je u spavaću sobu, obukao lepe pantalone s kaišem, tanak džemper, obuio cipele i čarape. Obukao se kao da će izaći s prijateljima, na večeru, na neki ne preterano formalan događaj, prigušene boje, meke tkanine. Obukao se misleći kako će morati da se spusti niz brdo, kod doktora, ne shvatajući da je već kasno, da je već prošlo doba kada će nekoga tamo biti.

Legao je na sofu, što nije radio nikada ranije; to je protiv pravila – privatnih, ličnih pravila koje svi imamo za sebe – nema leganja sem u krevet i to nikada za dana.

Legao je na sofu i pokušao da se udobno smesti. Da nije nešto pogrešno uradio s instruktorkom fitnesa, neko pogrešno izvijanje ili okretanje? Ili se možda prehladio, zarazio gripom? Bol nije prestajao. Kako ga je obuzeo? Je li bol samo počeo, ili je oduvek bio tu, a on ga tek sada primećuje?

Ustao je, uzeo brufen, pa stao kod stakla i pogledao iznad grada, automobile dole na bulevarima kako skreću, penju se u brda. Nebo je bledele, farovi su bili uključeni, kuće su sijale od života. Kojoti su zavijali. Grad je u daljini bio istovremeno tako velik i mali.

Stajao je kod stakla – savladan bolom. Svaki krvni sud, svaki živac, svako vlakno njegovog tela se urušavalo, stezalo, kao da je izgladnelo, pečeno. Stajao je kod stakla, obuzet bolom, a najčudnije od svega bilo je što ne zna gde ga boli, što ništa nije osećao.

Počeo je da plače. Plakao je bezvučno i kada je shvatio da plače, sama činjenica plača, ili strah od njega, rekla mu je da nešto debelo nije u redu. Pa je zaplakao snažnije.

Da li je to „Ono“? Da li se „Ono“ ovako dešava? Postoji li nešto pre ovoga, nešto što je trebalo da primeti, nekakvo upozorenje? Ili je ovo upozorenje? Ovo je ili upozorenje ili ONO.

Okrenuo je 911.

„Policija, vatrogasci, hitna pomoć.“

„Doktora“, rekao je.

„Policija, vatrogasci, hitna pomoć.“

„Pomoć“, rekao je.

„Policija, vatrogasci, hitna pomoć.“ Bio je to snimak.

„Hitna pomoć“, rekao je.

„Samo jedan trenutak, molim vas.“

Sačekao je da ga prebace, i u tom trenutku tišine, bol je nestao. Bol je prošao, i onda je počeo da misli kako je sve to bio košmar, san na javi, ručak koji mu nije prijao.

Baš kada je krenuo da spusti slušalicu, na drugoj strani veze javila se neka žena. „Izvolite?“, upitala je, a bol se vratio i podsetio ga.

„Bol“, rekao je. „Neverovatan bol.“

„Gde vas boli?“

„Mislim da je ONO“, rekao je.

„Gospodine, gde osećate bol?“

„Svugde.“

„Jeste li pretrpeli neku povredu – iz vatrenog oružja, prilikom pada, ujed zmiije, od luka i strele?“

„Nisam“, odgovorio je. „Nisam. Kod kuće sam, kod kuće sam čitav dan. Širi se kroz mene, kao da me natapa bol.“

„Koliko vas već dugo boli?“

„Ne znam.“

„Minuti, sati, dani?“

„Bar nekoliko sati.“ Ali mogli su biti dani ili godine – nije imao pojma.

„Koliko je bol snažan, na skali od jedan do deset?“

„Deset.“

„Kako biste opisali bol – oštar, pulsirajući, probadajući, tup?“

„Da.“

„Šta od toga najbolje opisuje ono što trenutno osećate?“

„Sve.“

„Jeste li nekada doživeli srčani ili moždani udar?“

„Nisam.“

„Koliko vam je godina?“

„Pedeset pet.“

„Jeste li sami kod kuće?“

Neobjašnjivo, to pitanje ga užasava. „Razveden sam.“

„Ima li nekoga tamo s vama?“

„Ne.“

„Jeste li nekada ranije već doživeli takav bol?“

„Nikada ga nisam primećivao, sve do danas.“ Postaje sve napetiji. Oseća se kao na ispitu – previše pitanja. Hoće li ona da mu pomogne, ili samo da priča s njim čitave noći?

„Ponestaje vam daha?“

Nije pomislio na srčani ili moždani udar. Pomislio je da je ovo možda ONO, ali ne i da ima infarkt.

„Možete li da se nakašljete? Udahnite duboko i snažno kašljite.“

Poslušao ju je najbolje što je mogao.

„Molim vaše ime i adresu?“

„Zovite me Rik“, rekao je.

„To vam je pravo ime?“

„Šta hoćete da kažete?“

„Vi ste vlasnik te kuće?“

„Da.“

„Postoji li neko drugo ime pod kojim su vaša kuća ili broj telefona navedeni?“

„Richard“, rekao je.

„Hvala vam, gospodine Novak“, rekla je operaterka.

„Kako znate ko sam?“

„Sistem nam je unapređen. Pomoć stiže. Kao deo pilot programa za obuku savetnika za krizne situacije, mogu da vas prebacim savetniku koji će ostati na vezi s vama sve dok pomoć ne stigne.“

„Pokušavate nešto da mi prodate?“

„Ne, gospodine, nema dodatnih troškova. Imate prava na tu uslugu zato što ste odgovarajućeg profila.“

„Profil?“

„Nalazite se u odgovarajućem delu grada, a preti vam neposredna životna opasnost. Uz vašu dozvolu, prebaciću vas savetniku; zove se Peti.“

„Je li ona stvarna ili automat?“

„Ovde je; samo trenutak.“

„Zdravo, Ričarde, ja sam Peti.“

„Zdravo, Peti“, rekao je.

„Šta radite, Ričarde?“ Nije znao kako da na to odgovori.

„Umirem.“

„Od čega umirete?“

„Od bola.“ Od proboda, eksplozije, spore, mučeničke smrti.

„Gde vas tačno boli? Možete li da sklopite oči i nađete to mesto?“

Ima ljudi koji se samo stropoštaju za ručkom, koji ručaju u najboljem, najlepšem, najskupljem restoranu u gradu i – bum – samo padnu i umru. Bum, tras. Mogao bi da bude jedan od njih. Mogao bi tek tako da ode – da se ugasi, kao što je govorila njegova tetka. Mogao bi da zakorači napolje, padne mrtav pred svojom kućom, da ga pojedu vukovi, rastrgnu lešinari. Nije bilo razlike između njegovog tela i bola – njegovo telo je bilo bol.

„Ričarde, koji ste poslednji film gledali?“

Bilo je to jedno od onih pitanja koja se čuju samo u El Eju – čak i kada ste na samrti, ljudi pričaju o filmovima.

„Nemam pojma“, s mukom je sabrao misli. Sećao se da je gledao *Boni i Klajd* u drajv-in bioskopu u Velflitu, u Masačusetsu, pre milion godina.

„Imate li neki hobi? Igrate li golf?“

„Volim da plivam“, rekao je, iznenadivši samog sebe.

„Gde plivate – imate li bazen?“

„Nemam.“

„Kada ste poslednji put plivali?“

„Pre nekih pet godina. U jednom hotelu u Majamiju; tamo sam odveo jednu ženu na vikend. Loše se završilo.“ Zastao je. „Mislim da sada radije ne bih da razgovaram. Trenutno mi pokušaji razgovora nimalo ne prijaju.“

„Šta biste radije da radite?“

Zamislio je stare ljude s „Pao sam i ne mogu da ustanem“ prijemnicima oko vrata. Zamislio ih je kako leže na podu, razgovaraju s prijemnicima, dok pomoć stiže, prosto zahvalni što će neko doći i podići ih.

„Peti“, rekao je, „odakle ste vi?“

„Iz Minesote“, odgovorila je.

„Tako sam i mislio“, rekao je. „Zvučite kao neko iz Minesote ili Modesta.“ Sedeo je na sofi, zurio u staklo. „U redu je, ne morate dalje da razgovarate sa mnom. Mislim da bi mi prijala tišina, da se skoncentrišem.“

„Jeste li u stanju da sedite, stojite ili hodate?“

„Boli me“, ponovio je, kao da to nešto znači.
„Uskoro stižu“, rekla je.

Upitao se ima li dovoljno gotovine da im plati – upitao se odakle je došla ta misao – nije morao da im plati, već im je platio, zato služi porez. Kada je bio oženjen i živio u Njujorku, jednom je telefonom naručio kinesku hranu i još je bio na vezi kada je porudžbina stigla. Šalili su se kako restoran ima isturenu kuhinju u podrumu njihove zgrade. On i njegova žena uvek su držali gotovinu u stanu da im plate – stalno su nekome plaćali – dostavljačima, vratarima, majstorima.

„Jeste li tu?“, upitala je.

Čuo je sirene u daljini, tutnjavu motora, kamiona što se penju uz brdo, sirenu koja se zaustavlja pred njegovom kućom. Video je odraz crvenog treperavog svetla na staklu. Znao je da su stigli.

Začulo se kucanje na vratima.

Ležao je na sofi, misleći kako treba da ustane.

„Ričarde“, rekla je Peti, „vatrogasci su na vratima. Možete li da ih pustite unutra?“

„Ne znam“, odgovorio je, uplašen, kao da je sve to loša ideja, kao da uopšte nije trebalo da zove.

Posmatrao je. Video ih je kako obilaze kuću, silaze niz brdo, baterijske lampe koje im poskakuju, teške mantile, kao žigosane slonovske kože, sa svetlucavim fluorescentnim brojevima. Čuo je kreštanje njihovih radija.

Objavili su njegovo ime preko megafona, na takav način da je bio primoran na predaju.

„Ričarde Novak, čujete li me, možete li da otvorite vrata?“

„Da li je ključ negde sakriven?“, upitala je Peti.

„Garaža je otvorena.“

„Srećno, Ričarde“, rekla je Peti i prekinula vezu.

Ušli su noseći torbe, mantili su im mirisali na vatru.

„Na sofi sam“, rekao je. „Plačem.“

Nije bilo vatre.

Okružili su ga, kleknuli pred njega, govorili mu. „Izmerićemo vam pritisak i daćemo vam malo kiseonika.“

Klimnuo je glavom.

„Boli li vas sada?“

„Ne znam“, rekao je, obrativši se plastičnoj maski. Glas mu je zvučao prigušeno, daleko. „Ničega se ne sećam.“

Stigao je policajac. Hoće li da ga uhapsu zbog neslane šale, što ometa funkcionisanje javne službe, izaziva lažnu uzbunu?

„Sami ste kod kuće?“, upitao je policajac.

Ponovo je klimnuo glavom – zašto su toliko opsednuti pitanjem ko je u kući?

Kuća se punila ljudima – zvali su ga po imenu, veoma mu se glasno obraćali. Bolničari su stigli i otvorili kutije, tvrde torbe, kao one pecaroške, za mamce. Uključili su aparat koji je viđao na televiziji, defibrilator. Pomolio se da ga ne upotrebe na njemu. Bio je pri svesti, zar ne? Na televiziji bi lekari vikali: „Sve spremno“ i „Povucite se“ a onda drмали bolesnika strujom. Aparat je stajao tu, spreman, zeleno svetlo uključeno – kreni.

„Lep De Kuning“, * rekao je jedan bolničar.

Skinuli su mu košulju, stavili diode na grudi, zamenili masku za kiseonik sa cevčicama koje idu u nos.

„Priklešten živac“, rekao je, pokušavajući da se izbavi.

„A vaš Rotko mi se baš dopada. Jednom sam ga video u Muzeju savremene umetnosti.“

„Dao sam ga na pozajmicu“, kaže Ričard.

„Stvarno“, rekao je jedan vatrogasac. „Delovao mi je poznato. A ovu je naslikao onaj tip o kome su snimili film, Ed Haris.“

* Willem de Kooning (1904–1997), američki slikar, rođen u Holandiji. (Prim. prev.)

Bolničar je odmahnuo glavom. „Ed Haris je igrao Džeksona Poloka,* to su bile akcione slike, kapljanje. Ovo je Mark Rotko,** on je mračniji, ozbiljniji.“

„Jeste li vi bolničari ili likovni kritičari?“

„Na Harvardu sam studirao istoriju umetnosti i osnove medicine. Uzimate li neke lekove?“

„Vitamine i neki sprej za nos, imam loše sinuse.“

„Gospodine“, rekao je bolničar, „moramo da pošaljemo EKG u bolnicu, a oni će onda da nas posavetuju šta dalje. Dok čekamo, daću vam infuziju.“

Uznemirava ga ozbiljnost sa kojom mu pristupaju. Nije šala; ponašali su se kao da mu spasavaju život.

„Jeste li alergični na aspirin?“

„Nisam“, rekao je Ričard.

Bolničar mu je stavio dve male tablete aspirina u ruku.

Zagrizao je. Tablete su se pretvorile u kašu, suhu, ružičastu praškastu kašu koja je imala ukus detinjstva.

„Lepo što ste došli“, rekao je nikom određenom.

„Baza zove tim broj četiri, rezultat je dobar, možete da počnete prevoz.“

Podigli su ga na nosila, i dok su dizali, kriknuo je; nije znao zašto. Svuda oko njega bilo je vatrogasaca, bolničara i policajaca koji su ga nosili – godinama ga niko nije nosio. Pokušao je da im pomogne, da postane lak.

Jedan policajac ga je pitao gde su mu ključevi od kuće – u srebrnoj posudi na radnoj površini u kuhinji. Zaključali su vrata i dali mu ključ.

Dok su ga gurali napolje, prispavalo mu se od truckanja.

„Je l' se i vama spava?“, upitao je Ričard.

Niko mu nije odgovorio.

* Jackson Pollock (1912-1956), američki slikar. (Prim. prev.)

** Mark Rothko (1903-1970), američki slikar, rođen u Litvaniji, uz De Kuninga i Poloka, jedan od najistaknutijih pripadnika apstraktnog ekspresionizma. (Prim. prev.)

Izgurali su ga u noć – crvena svetla njihovih vozila odbijala su se od kuće. Duboko je udahnuo – kiseonik.

Povezli su ga dole, dugo vijugali niz kanjon. Što su se niže spuštali, prigušeno zavijanje sirene, pokretanje i zaustavljanje bolničkih kola, sve je doprinosilo da se oseća dezorijentisano, mučno, izgubljeno. Gotovo da je predosetio: dok su ulazili u krug bolnice, sklopio je oči, otvorio vilicu i isporučao se. Spektakularno, izbljuvao se na sve strane, isprskavši bolnička kola crnim kuglicama sočiva, isprskavši lica ljudi koji su požurili da ga oslobode. Bacili su platno preko njegovog lica da se zaštite, da upije. Dok su izvlačili nosila, kada su točkovi dodirnuli zemlju, izgubio je svest.

I jednako brzo kao što je izgubio svest, ponovo ju je povratio, postao je potpuno svestan, kao da je ispaljen iz topa. Jesu li mu dali nešto, neku pilulicu da ga digne, tajni napitak iz injekcije?

„Gospodine Novak, čujete li me?“

Bojao se da progovori, da otvori usta, ali je klimnuo glavom.

„Znate li gde ste?“

Ponovo je klimnuo.

Prebacili su ga sa nosila na krevet i obrisali mu lice.

„Izvinite“, rekao je kada mu se učinilo da može slobodno da govori.

„Nema razloga da se izvinjavate“, rekao je neko, što ga je nateralo da ponovi: „Izvinite.“

Grozničavo je razmišljao; više nije bio pospan, bio je budan, veoma budan. Misli su mu letele na sve strane: Jesu li mu papiri u redu? Kome je ostavio Rotka – Muzeju savremene umetnosti ili Muzeju moderne umetnosti? Je li trebalo da postupi drugačije? Ako umre, hoće li to njegov advokat uopšte znati? Da se umiri, sabirao je svoj novac – koliko ima na svakom računu, koliko je dovoljno?

Jesu li mu dali nešto, neki lek koji ga je ubrzao? Treba li nešto da kaže, treba li da im kaže da se sve prebrzo dešava? Gledao je veliku kazaljku na satu – spora je, tako spora.

„Duboko udahnite. Samo nastavite da duboko dišete. Opuštite se. U dobrim ste rukama, gospodine Novak, u veoma dobrim rukama.“

Bockali su ga, vadili mu krv, proveravali i ponovo proveravali njegov pritisak, zenice, gledali beskonačni EKG. Jeftinim hemijskim olovkama pisali su na njegovom čistom belom kartonu.

Krevetu je prišla jedna nemoguće mršava žena, grančica, beživotno drvo. „Imate li karticu osiguranja? Koga želite da nađemo u slučaju...“ Kostu su joj štrčale, lakat, članak, ključna kost – sve su bile doslovno ogoljene, oglodane. „Potrebno nam je ime i broj.“ Bila je kao kontakt s onog sveta koji rezerviše putne karte. Očekivao je da će sledeće njeno pitanje biti: Imate li mrtvih rođaka sa kojima biste želeli da večerate? Mogu da vam rezervišem sto.

Rekao joj je ime svog advokata. „Ne znam njegov broj.“

Sve je bilo tako nadrealno. Neonska svetla bila su tako oštra, neprekidno je mislio kako će ga preplaviti, kako će sve izbeleti; svakog trenutka će poći ka onom toliko često spominjanom belom svetlu.

„Kako je počelo?“ Stažista mu je stajao kod kolena s tablom u ruci.

Nije se sećao, nije se sećao kada se sećao, nije imao osećaj da se iznenada ne seća, da mu nešto beži iz misli, već više osećaj da nije bilo ničega. Tražio je i ništa nije nalazio, nikakve slike, nikakve uspomene, nikakvu predstavu o tome gde je bio.

„Gospodine Novak, shvatate li šta vas pitam? Kada je bol počeo?“

„Nisam siguran“, odgovorio je. „Nisam siguran da li je počeo, ili sam ga ja tek sada primetio. Što sam više pažnje obraćao na njega, to je gori postajao. Je li Peti ovde?“

„Ko je Peti?“

„Malopre sam razgovarao s njom, ona žena na telefonu.“

„Ne znam nikakvu Peti“, rekao je stažista ljutito.

„Moja sestra se zove Peti“, rekla je bolničarka.

„Veoma je dobra, Peti iz Minesote ili Mendosina“, rekao je. Stažista je otišao.

„Mogu ovo da vam ponudim“, rekla je bolničarka i pružila mu bežični telefon. „Želite nekoga da pozovete?“

Odmahnuo je glavom.

„Ponekad je ljudima bolje kada s nekim porazgovaraju.“

„Jeste li vi volonterka ili medicinska sestra?“

„Sestra. Pre dvadeset godina sam prestala da radim, ali sam se sada vratila. Ovo je moj drugi čin.“

„Šta vas je navelo da se vratite?“

„Muž mi je umro, i da budem iskrena, ne podnosim da noću budem kući sama. Noću nisam mogla da zaspim, pa sam pomislila, što da ne radim noćne smene, tako neću lutati ulicama ili poludeti.“

„Nikoga ne želite da pozovete?“, ponovila je.

Koga da pozove?

Roditelji su mu ptice selice, i dalje negde na Floridi – gde? Brata u Masačusetsu? Nutricionistkinju čija je čorba od sočiva možda uzročnik? Kućnu pomoćnicu, jedinu osobu koja će primetiti da ga nema, kada stigne sutra ujutro? Instruktorica fitnesa takođe mu dolazi ujutro, a maserka po podne, a u nekom trenutku će svratiti i dekoraterka da kaže koje će boje biti gostinska spavaća soba – da ima njihove brojeve, pozvao bi ih da im kaže da ne dolaze, da sve otkáže.

Ležao je tamo shvatajući koliko se potpuno povukao iz sveta obaveza, kako je glupo nezavisan postao: niko mu nije trebao, nikoga nije poznavao, nije bio deo ničijeg života. Toliko se potpuno povukao iz sveta zavisnosti i obaveza da nije bio siguran postoji li još.

„Sigurno ima nekoga“, rekla je bolničarka.

„Veoma ste dobri“, rekao je.

„Stara sam“, rekla je ona.

„Hoće li vam smetati da...“ Neko je navukao zavese oko njegovog kreveta.

Koga bi pozvao ako više nikada neće nikoga pozvati, sa kim bi želeo da razgovara poslednji put – sa svojim sinom Benom? Ne bi mu to uradio, njihov odnos nije takav. Zdravo Bene, ovde tata, zovem te iz urgentnog; samo sam hteo da te čujem, da vidim kako ti ide u životu, da ti poželim sve najbolje. Nadam se da će ti biti bolje nego meni, mali, nadam se da ćeš imati ono što želiš, ono što zaslužuješ i još više od toga. Zapamti sine, ovo je ONO.

Svoju bivšu ženu? Juče mu je ostavila poruku na sekretarici, ili je to možda bilo pre nekoliko nedelja. Nije je pozvao – nije znao zašto.

„Razmislite“, rekla je bolničarka.

Njegova bivša žena vodi izdavačku kuću koja objavljuje knjige iz popularne psihologije i samopomoći, knjige koje vam govore kako da živite – šta da činite u zavisnosti od horoskopskog znaka, krvne grupe ili vaše boje, knjige za prelistavanje o jednostavnom životu i tome kako naći vreme ako nemate vremena i šta činiti ako ništa spomenuto ne pomaže.

Čuo je kako bolničari razgovaraju radiom s bolnicom, kažu da imaju šifru narandžasto.

„Šta je narandžasto?“

„Slavna ličnost“, rekla je bolničarka. „Javlja ju nam da pazimo na fotografije – ponekad oni stignu i pre pacijenta. Najgore su mrtve zvezde – to donosi brdo para. Svaka fotografija slavne ličnosti obilivene krvlju vredna je hiljade dolara.“

„Ekipa zove bazu, narandžasta je žensko, sedamdeset, skoro osamdeset godina, saobraćajka, moguće povrede glave, vitalni znaci stabilni. Stavili smo joj kragu i vezali na ploču – ulazimo.“

„Kada otkrivete ko je posredi?“

„Ponekad počnemo da nagađamo. Znamo otprilike godine pacijenta, gde se udes desio, i počinjemo da se kladimo – je li bilo u Zmijskoj sobi, gore u brdima, u radnji na Rodeo drajvu, kod frizera? Može da vas strefi šlog od naginjanja glave unazad u onim lavaboima za pranje kose i to niko neće primetiti, sve

dok ne probaju da vas pridignu – imali smo nekoliko takvih slučajeva – zvezde stalno sređuju kosu.“

Stažista je otvorio zavesu. „Dolaze po vas. Zatražio sam skeniranje mozga, hoću da budem siguran da nije posredi aneurizam, da vam neće pući neka cevka.“

Budući doktor se nasmejao sopstvenoj šali.

„Ne znam samo gde ih u poslednje vreme nalaze“, rekla je bolničarka, pa se povukla kada su dva policajca ugorala momka vezanog za kolica žutim plastičnim konopcem, kao da ga je neko uhvatio lasom.

„Ja sam Bog“, najavio je momak glasno.

„Zdravo Bože, ja sam sestra iz urgentnog – možeš li mi reći šta si uzeo?“

„Ne zajebavaj se sa mnom“, rekao je momak. „Ne zajebavaj se s Bogom. Jer ja znam, Bog zna. A ja sam Bog, ja mogu da letim, ja sam slobodan. Ja sam Bog“, vrišti on, „Ja sam Bog, ja sam Bog, ja sam Bog“, svaki vrisak sve je glasniji od prethodnog.

Stažista je uperio svetlo momku u oči. „Reci mi nešto o sebi – kako si se zvao pre nego što si postao Bog?“

„Ja sam Bog, ja sam Isus, ja sam zakucan za krst, zato ne mogu da pomerim ruke. Ja sam Bog, Bog je pas“, * zarežao je.

„Dobro, Bože, sada ćemo ti dati injekciju da lakše siđeš sa planine.“

„Ja letim“, viknuo je on. „I slobodan sam.“ Počeo je da se meškolji, da napinje konopce. „Oslobodite me, naređujem da me oslobodite.“

U međuvremenu, stigla je narandžasta žrtva saobraćajke, pa su je ugorali u odeljenje pored njega i navukli zavesu.

Stara glumica je stenjala. Po onome što je načuo, radilo se o nekakvoj posekotini temena.

Prešao je u mislima kroz spisak imena – ko bi to mogao biti? – stara glumica? Većina onih na koje je pomislio bile su mrtve – Lusil Bol, Bet Devis, Garbo.

* Na engleskom Bog - *God*, pas - *dog*. (Prim. prev.)

„Hajde, da sečemo, moram da vidim šta je ispod“, rekao je neko. „Dodaj mi makaze.“

„Ne secite“, rekla je glumica.

A onda – dong – kroz razmak u zavesi video je nešto krvavo kako pada na metalni sto.

„Gazu“, viknuo je neko. „Pritisnite. Koliko je duboko? Ima li stranih tela?“

Užasnulo ga je što joj se teme odvojilo. Nije mogao da pre- stane da zuri u metalnu posudu – u šta to gleda? Kosu, tkivo, krv, krvavo teme?

Bolničarka je izašla iza zavese s mračnim izrazom lica.

„Izgubila je glavu?“, upitao je.

„Ne dajemo informacije o pacijentima.“

Ono što je video bilo je dovoljno zastrašujuće da ga natera da se posluži telefonom. Pozvao je svoju bivšu ženu. Bio je to jedini broj koji je znao napamet – njegov stari broj.

Pre nego što je stigao bilo šta da kaže, ona je rekla: „Upravo sam stigla kući, padam s nogu. Čitav dan sam bila na sastanci- ma. Možemo sutra da se čujemo?“

„U bolnici sam. Rekli su da nekoga pozovem.“

„Kako ja mogu odavde da ti pomognem? Prošla je ponoć.“

„Bolelo me je, sve više i više. Pozvao sam 911. Sada sam u bolnici Sedars-Sinaj s elektrodama na grudima i infuzijom u ruci. Stalno pitaju patim li od srčanih oboljenja.“

„Zašto ne pozoveš svog sina?“

„Ne deluje mi pravi trenutak da pozovem Bena.“

„Ričarde, mrtva sam umorna. Hoćeš li sutra biti kod kuće? Zvaću te sutra.“ Prekinula je vezu pre nego što je stigao da odgovori.

Nije mu palo na pamet da kaže: „Ovo je možda naš poslednji razgovor, ovo je možda ONO – zar ne shvataš? Nije mogao da veruje da ju je pozvao – zar je uvek bila tako samoživa? Pogre- šio je što ju je pozvao – mora da je bio lud kada je pomislio da

je pozove, pogrešio je što je bilo koga zvao – trebalo je da sve zadrži za sebe.

Dok mu je ta misao prolazila glavom, bol ga je presekao kao munja. Zašto jednostavno ne umre? Nije želeo da umre. Nije mogao da umre. Uopšte još nije ni živio.

„Bojim se“, rekao je nikom određenom. „A žena pored mene je izgubila glavu.“

Bolničarka je razgovarala s nekim čovekom preko puta, priča- la je glasno, kao da nešto zvanično objavljuje. „Gospodine Rozen- berg, slomili ste kuk. Vaša kćerka stiže. Znete li gde ste?“

„Naravno da znam gde sam, na filmu sam, sve je ovo film“, rekao je. „Kamo sreće. U kući sam, u svojoj kući, tačnije u domu gde su me smestili – da čekam smrt. U zamrzivaču, eto gde sam. Možda jesam star, ali nisam senilan.“

„Nalazite se u bolnici, gospodine Rozenberg. Pali ste, pa su vas doveli ovamo. Znete li ko je predsednik, gospodine Rozen- berg?“

„Kakve to veze ima? Svi su oni lopovi.“

„Gospodine Novak?“ Pratilac u žutoj uniformi pojavio se u dnu njegovog kreveta. „Došao sam da vas odvedem.“ Odgurao ga je, dok su cevi za infuziju landarale, niz aseptične hodnike, u utrobu ustanove.

OPREZ – RADIJACIJA. Pojavio se jedan tehničar s velikim špricom. „Jeste li alergični na morske plodove, školjke, jod?“

„Koliko znam, nisam.“

„Jeste li klaustrofobični?“

„Nisam, koliko znam.“

Veliki špric, a onda manji špric: kontrast i nešto malo da ga uljuljka, da ga smiri.

„Skeniranje traje četrdeset pet minuta; važno je da se ne pomerate – nemamo vremena da počnemo iz početka, jedva smo vas udenuli.“

Osetio je stisak. Osetio je žuč od sočiva kako mu se diže u grlu.

Kontrast se mućkao u njemu kao hladni radioaktivni žele. Um mu je bio čudan. Sećao se otvaranja vrata kola hitne pomoći, olakšanja što je stigao dotle. A onda gotovo istovremenog naleta iz utrobe, osećanja da izbacuje sve, da povraća samog sebe, tako da na kraju ostaje potpuno nezaštićen, izvrnut naopake, ogoljen. Bolničarka mu je obrisala bljuvotinu s lica papirnim ubrusom; to je bilo lepo. Da je rekla njegovo ime, da mu se osmehnula, da je imala vlažnu krpnu, da je bila malo nežnija, bilo bi savršeno. Sve je bilo pomalo previše ravnodušno, ali mu je bilo drago da su tu, spremni.

Pregled: kao da isprobava mrtvački kovčeg, kao da ga skeniraju da naprave trodimenzionalni model – virtuelnu smrt. Mogao je da ih zamisli kako ga skeniraju pa ga vode na sprat i pokazuju mu prezentaciju u *PowerPointu*, kako bi izgledao u raznim kovčezima: kovčezima s drugačijom tkaninom, s jastucima, s izvezenim citatima, monogramom na poklopcu.

Ležao je na uzanom, ravnom ležaju skenera, otvorenih očiju, s tavanicom pet centimetara od nosa, i mogao je da misli samo na svoju bivšu ženu.

Natrag na početak, čini se da je tamo stao. Ona je nameravala da postane novinar, a on ekonomista, intelektualac, čovek koji donosi odluke. Upoznali su se na studijama – Barnard i Kolumbija – izgubili nevinost jedno s drugim – ili ju je izgubio bar on. A onda su se venčali – našli stan prvo na Gornjoj istočnoj strani, u novoj ali neuglednoj zgradi na Leksingtonskoj aveniji. Od samog početka ona je jasno pokazivala da to nije dovoljno dobro – želela je Petu aveniju, s pogledom na park. I čitava stvar je započela s osećanjem neuspeha. Ono što je trebalo da bude uspon, radost dvoje mladih ljudi što započinju zajednički život, pretvorilo se u stalnu priču kako ništa nije dovoljno dobro. Bacila se na posao – odlučna da, ovako ili onako, dobije tačno ono što želi – i on se brzo osetio odbačeno. U nameri da bude uspešan, da privuče njenu pažnju, i on se potpuno posvetio poslu, i sve se svelo na novac, na zarađivanje dovoljno novca da

je zadivi, a onda da se zaštiti, a onda na samo zgrtanje, stvaranje novca iz novca. Na sve strane bilo je toliko novca, novca koji je mogao da bude njegov samo zato što je imao stav, gledište, zato što je dobro nagađao. Bila je to igra novca, zabava novca, bila je zarazna, i on je stalno pobeđivao. Rekao bi sebi da je zaradio dva miliona dolara, da je zaradio veliki bonus, da je zaradio divljenje svih oko sebe kojima je to bilo važno, koji su tome ozbiljno pristupali, koje je to gutalo. To je igra, govorio je svima – ne znači da ne želiš da pobediš, ali moraš biti spreman da izgubiš, ne smeš lično da je shvataš. To je samo hartija.

„Lako je tebi da to govoriš“, govorili su.

Posle nekog vremena i postalo je lako. Svakog jutra je ustajao i svake večeri se vraćao kući bez briga. Je li to istina? Je li to bilo moguće? Ili je to samo priča koju je pričao sebi?

„Još malo pa smo gotovi“, zazujao je mehanički glas u njegovom mrtvačkom kovčegu, prekinuvši mu tok misli.

Ležao je u skeneru misleći o svojoj bivšoj ženi. Zašto ju je pozvao? Zato što je u Njujorku kasno pa je znao da je ona kod kuće? Zato što je majka njegovog deteta? Zato što ju je, uprkos njenoj neverovatnoj samoživosti, i dalje voleo? Zašto?

Brujanje mašine se promenilo i on je prešao na drugu temu. Kada je poslednji put bio u bolnici? Pogledao je ogledalce iznad glave. Kada je poslednji put bio u bolnici, iskrivljen članak, teniska povreda, težak grip?

Ben. Benovo rođenje. Kako su uspeli da naprave dete? Šta li su mislili? Jesu li uopšte želeli decu? Ili su samo radili ono što rade i drugi parovi? Je li to bilo kao kada ljudi kupe štene za Božić – izgleda slatko s mašnicom, ali ko će da ga šeta usred noći?

Priseća se Benovog rođenja. Kada zastaje da o tome razmisli, priseća se svega: bolničke sobe, aparata za kafu i slatkiše u podrumu, pregorele, ustajale kafe. Jedno se otvara u drugo, može da se vrati kroz vreme, u taj veliki trenutak, njegova žena koja ga psuje, bolničarke koje mu govore da to ne shvati lično.

Ben zatvorenih očiju, tanke kože, prozirne, ni za šta još nije spreman. Ben u snu, odmara se posle dugačkog puta, štiti se. Ben, koji je oduvek voleo da spava – koji se posle osme nedelje uopšte više nije noću budio. Ričard bi se vratio s posla i proverio kako je Ben. Stajao bi u tami iznad kolenke, osluškujući njegov dah, dodirujući ga, i ponekad bi ga ručica uhvatila za prst – i čvrsto držala.

„Potrajalo je duže nego što sam mislio“, rekao je tehničar. Ležeći na kolicima, gledajući uvis, Ričard je bio izgubljen u vremenu.

Pošto se vratio u urgentni, jedan veoma mladi doktor razmakao je zavese i seo na stoličicu pored kreveta. Prvi put u životu Ričard se osećao ne samo sredovečno – već STARO.

„Kada dođete u izvesne godine, sve moramo mnogo ozbiljnije da shvatamo“, rekao je mladi doktor. „Lično, mislim da niste imali srčani udar – EKG je u redu, enzimi deluju dobro. Kako se sada osećate?“

„Ko to zna?“, rekao je.

„Još vas boli?“

„Ne znam.“

„To je prilično neobično, to što ne znate. Zbog toga ste došli ovde, zar ne, zbog bola?“

„Neverovatnog bola.“

„A sada?“

„Postoji trenutak kada ne možete da kažete je li bolje ili gore, je li nestao ili se vratio, kada ništa ne osećate.“

Ne znajući šta da kaže, pošto nikada nije čuo ništa slično, mladi doktor je pogledao u fasciklu. „Kao što sam rekao, vaš KET sken je u redu. EKG izgleda dobro – nije bilo nekog pada, nekog udarca u glavu?“

„Ničega“, rekao je. „Nije bilo ničega.“

„Putovanja na neka neobična mesta?“

„Nikada ne idem nikuda.“

„Pijete li dovoljno vode? Ljudi ne shvataju koliko je dehidracija opasna.“

„Pijem vode.“

„Imamo nekoliko mogućnosti. Možemo da vas pošaljemo da provedete dvadeset četiri sata na odeljenju, da vidimo kako će vam biti, ili možemo da vas pošaljemo kući.“

„Kakvo je to odeljenje?“, upitao je.

„Za posmatranje. Priključićemo vas na monitor.“ Zastao je. „Moje mišljenje je da je ovo prosto bilo retka pojava za koju nema objašnjenja – ali šta ja znam? Mnogo toga se dešava, stvari koje ne možemo da opišemo. Ne kažem da se ništa nije desilo. Ali možda je reč o izolovanom incidentu, nečemu što se neće ponoviti.“

„Je li to ućtiv način da kažete kako sam lud?“ Ležao je pod tankim čaršavom, u bednoj spavaćici.

„Teško je znati kako posmatrati te stvari – kako da ih nazovemo – te događaje. Nemojte preterano da razmišljate – prosto to prihvatite. Nešto se desilo, i mi jednostavno ne znamo šta je.“ Zastao je i usiljeno se osmehnuo. „Zasada ne umirete, znači to je dobro, to je važno. Imate vremena. Niko od nas ne zna kada će odapeti i izaći iz igre. Do tog trenutka smatrajte sve kao korisne informacije.“

„Dakle – trebalo bi da budem srećan što sam živ.“

„Kao i svi mi.“

„Bol je bio neizdrživ.“

„Po mom sudu, možete da idete, ali vi ste mušterija, pa ako želite da vas pošaljem na sprat, mogu da proverim ima li slobodnih soba. Možemo da obavimo još testova, uvek možemo da obavimo još testova.“

Nije želeo da donese odluku; želeo je da mu doktor kaže šta da radi. Bio je uzrujan, potresen, nakljukan lekovima, mutilo mu se pred očima zato što je probdeo čitavu noć. „Ovde ide

neka muzika? Čujem Pitera, Pol i Meri. *Dawn is breaking, it's early morn...*“ . zapevao je.

„Ostajete ili idete?“, upitao je doktor nestrpljivo.

„Bez herojskih napora“, rekao je, misleći da se šali; doktor se nije nasmejao. „Idem kući“, rekao je, kao da su ga pitali da izabere između vrata s brojevima 1, 2 i 3.

„Nešto se desilo, nemojte to da ignorirate. Samo zato što ne mogu da vam kažem šta je tačno bilo u pitanju, ne znači da to nije bilo stvarno. Idite kod svog lekara opšte prakse – možda će on moći da kaže nešto zanimljivo. I počnite da uzimate dva dečja aspirina svakog dana, neka vam to postane deo dnevne rutine, a ionako su ukusni – kao Kremenкови.“

„Kao šta?“

„Vitamini koje sam uzimao kao dete – još ih uzimam.“ Izvadio je iz džepa flašicu s vitaminima *Porodica Kremenko*. „Gutam ih kô bombone. Vilma mi je omiljena, narandžasta Vilma; odmah do nje je plavi Barni i crveni Dino, Dina baš volim. Ponudio bih vas, ali ne smem – to je protiv bolničkih pravila.“

Bilo je pomalo teško ozbiljno shvatiti doktora s vitaminima *Porodica Kremenko* – podsećao je Ričarda na nekoga koga je davno poznao, čiji je posao bio da se oblači kao veliki kikiriki.

„Ja sam Bog“, promrmljao je momak pored. „Ja sam Bog.“

„Moram nešto da vas pitam“, rekao je Ričard, nagnuvši se napred, šapatom. „Možda deluje nevezano, ali u susednom odeljenju – je li izgubila glavu? Nešto sam video.“

Doktor nije znao o čemu to on govori. „Ja sam samo kardiolog. Zato se čuvajte, pa se nadam da se nećemo skoro sresti.“

Pošto je otišao, zavesa između odeljenja se otvorila. Ona je bila tu – znao je ko je, otprilike; bila mu je onako nekako čudno poznata, kao davno zaboravljena tetka, neko ko je živeo u komšiluku, deo porodice.

„I ja sam je čula“, rekla je. „Pesmu.“

„Sigurno neko ima radio.“

Oko glave je imala zavoj kao turban, i jasno vidljive tragove šminke.

„Bio sam ovde kada su vas doveli“, rekao je. „Video sam nešto...“

„Moju glavu.“ Pružila je ruku u kantu za otpatke. „Evo šta ste videli – moju periku.“ Plavu, krvavu, stopostotno od ljudske kose. „Mislim da neće moći da se očisti. Kod kuće imam drugu, ali neko mora da je donese – zato toliko odlaganje. Čekam novu glavu.“

Bolničarka se umešala: „Moj posao je da vas otpustim“, rekla mu je. „Nadam se da je let bio udoban.“ Osmehnula se. „Trenutno je tri i dvadeset ujutro, a temperatura vazduha napolju je trinaest stepeni. Čeka vas još jedan divan losanđeleski dan.“ Izvadila je iglu infuzije iz njegove ruke. Kada je otkočila EKG, digla je žice s njegovih grudi pre nego što je isključila aparat – na trenutak se videla ravna linija. „Uplašila sam vas, a?“

Klimnuo je glavom.

„Ne bi trebalo da to tako radim – ali ipak radim, tako svi budu na oprezu. Šta će da urade, da me otpuste? Ozbiljno, međutim, evo plana: vi ćete nastaviti s dečjim aspirinom, otići ćete kod vašeg stalnog doktora, a ako se simptomi vrate, ovde smo dvadeset četiri časa dnevno, sedam dana u nedelji – nikad ne zatvaramo.“

Pridigao se i spremio da prebaci noge preko ivice. „Mislim da ću malo da se prošetam pre nego što krenem kući.“

„O ne“, rekla je bolničarka, „ne možete odavde peške da izađete. Ili će vas neko pokupiti, ili ćete da sačekate osam da vas bolnička VIP kola odvezu kući. Nudimo besplatno dovoženje i odvoženje, ali ne pre osam. Imate li nekog prijatelja?“

Delovao je zbunjeno.

„Da vam pozovemo taksi.“

Razmaknuo je zavesu, našao odeću u kesi pored kreveta, navukao džemper – istačkan bljuvotinom – i popravio kosu.